

Evidence-based Logopedie

In deze rubriek worden door verschillende auteurs praktijkgerichte onderwerpen vanuit wetenschappelijke onderbouwing belicht. Als eerste het woord aan dr. Ellen Gerrits, Lector Logopedie Hogeschool Utrecht.

AUTEUR

DR ELLEN GERRITS, LECTOR LOGOPEDIE

Mondmotoriekoefeningen niet effectief bij spraak

Logopedisten gebruiken ten onrechte mondmotoriekoefeningen in de behandeling van spraakstoornissen. Dit is de conclusie van de verzamelde publicaties op de website van Caroline Bowen (www.speech-language-therapy.com, nr 55). Het sluit aan bij het pleidooi van Caroline Watson (Wisconsin) en Gregory Lof (Massachusetts) in een stevig debat over NSOME, Non-Speech Oral Motor Exercises, tijdens het congres van de International Clinical Linguistics and Phonetics Association op 27 tot 30 juni 2012 in Cork.

Caroline Watson en Gregory Lof hielden een vurig betoog voor het gebruik van spraakcoefeningen en tegen het gebruik van motorische oefeningen om spraak te verbeteren. Uit onderzoek blijkt dat 97% van de logopedisten in Nederland mondmotorische oefeningen gebruikt om spraak te verbeteren (Spek & Oostland, 2008). Het doel van de oefeningen is onder meer versterking van de tong, bewustzijn versterken van de articulatoren en stabiliseren van de kaak (Lof & Watson, 2008). Volgens Watson en Lof is het niet nodig om met mondmotoriekoefeningen, zoals tongzwaai, tonggleufje, puntige tong, te beginnen voordat met spraakcoefeningen kan worden gestart. Integendeel, Watson en Lof beargumenteren dat het gebruik van motorische oefeningen op een aantal onjuiste aannames is gestoeld. We geven hier twee voorbeelden van onjuiste aannames:

1. door het trainen van motorische componenten verbetert de spraakbeweging, en
2. voor articulatie is een sterke(re) tong nodig.

Om de eerste aanname te verwerpen gebruikt Lof als voorbeeld de basketballer die leert dribbelen. De dribbelbeweging kun je niet opknippen en trainen in afzonderlijke componenten. Dribbelen leer je door vooral veel te... dribbelen. Dit geldt ook voor de spraakbeweging. De complexe coördinatie van spraak kan onmogelijk worden getraind via het oefenen van afzonderlijke motorische componenten. Naast complex is de tijdsduur van de spraakbeweging heel kort: een woord duurt gemiddeld 250 milliseconden. Ten derde is er geen stabiele

uitspraak van klanken: door de omliggende klanken in uitingen ontstaat een grote variatie in uitspraak. Er wordt daarom geen transfer verwacht van training van een klein deel van de beweging naar de gehele spraakbeweging (Forrest, 2002).

De tweede aanname wordt verworpen door diverse studies waaruit blijkt dat er geen relatie is tussen tongkracht en articulatie (Neel & Palmer, 2012). Dat de tongspieren (en lip- of kaakspieren) sterk moeten zijn voor articulatie klopt niet: onderzoek toont aan dat er juist erg weinig spierkracht nodig is voor articulatie (Bunton & Weismer, 1994). De tong krachtiger maken lijkt dus onnodig voor spraak. Krachttraining is ook iets heel anders dan herhaalde (tong)beweging. Wanneer spierkracht versterkt moet worden is een weerstand nodig en maximale inspanning (Ruscello, 2008). Een laatste argument tegen tongversterking volgt uit de studie van Sudbery e.a. (2006) waarin jonge kinderen met spraakstoornissen juist een sterkere tong bleken te hebben dan kinderen zonder spraakstoornis.

Lof en Watson refereerden tijdens het congres ook aan studies waaruit blijkt dat er andere hersendelen actief zijn bij mondmotoriek dan bij spraak. Dit betekent dat mondmotoriek anders in het brein is georganiseerd dan spraak. Dit geeft nogmaals aan dat het een niet door het ander te trainen is (o.a. Bonilha e. a., 2006). Volgens Weismer (2006) is de controle van motoriek taakspecifiek en niet gekoppeld aan een specifieke spier of orgaan. Tongbeweging oefenen heeft daarom geen effect op een geïntegreerde spraakbeweging waarbij ook de tong betrokken is.

Wanneer het doel van de logopedische behandeling is de spraak te verbeteren wordt aanbevolen om spraak te oefenen. Dit gaat op voor kinderen en volwassenen met dyspraxie, dysartrie, schisis, fonologische regelstoornis, articulatiestoornis en andere spraakstoornissen.

Meer informatie en de referenties staan op de website van Caroline Bowen, www.speech-language-therapy.com, nr 55: Controversial Practices - Oral Motor Therapies - readings, abstracts, references.